

Този информационен документ е подготвен със съдействието на [Съвета на нотариатите от ЕС \(CNUE\)](#).

1 Как се изготвя разпореджанието с имущество в случай на смърт (завещание, съвместно завещание, договор за наследство)?

При трансгранични случаи завещанието е валидно, ако е спазено законодателството на държавата, в която то е съставено.

Материалноправни изисквания във Франция

- Завещателят трябва да е психически здрав (член 901 от Гражданския кодекс).
- Завещателят трябва да е дееспособен (член 902 от Гражданския кодекс).
- За лицата, които са защитени по закон, се прилагат специални разпоредби. Така например завещание не може да се изготвя от ненавършили пълнолетие лица под 16-годишна възраст (член 903 от Гражданския кодекс), а пълнолетните лица под пълно запрещение трябва да получат разрешение от съда или настоящия съвет (член 476 от Гражданския кодекс). Лицата под ограничено запрещение могат да съставят завещание (член 470 от Гражданския кодекс) при спазване на разпоредбите на член 901.

Формални изисквания

Във Франция се признават четири вида завещания:

- саморъчно завещание: то трябва да бъде изцяло написано, датирано и подписано саморъчно от завещателя (член 970 от Гражданския кодекс);
- нотариално завещание: то трябва да бъде направено пред двама нотариуси или пред един нотариус и двама свидетели (член 971 от Гражданския кодекс). Ако завещанието се прави пред двама нотариуси, завещателят го диктува на двамата. Същото важи, ако завещанието се прави само пред един нотариус. И в двата случая завещанието след това се прочита на завещателя (член 972 от Гражданския кодекс). Завещанието трябва да бъде подписано от завещателя в присъствието на нотариуса и двамата свидетели (член 973 от Гражданския кодекс) и от нотариуса и свидетелите (член 974 от Гражданския кодекс);
- тайно завещание: напечатано или написано на ръка от завещателя или друго лице, подписано от завещателя, след това представено в затворен и запечатан плик на нотариус в присъствието на двама свидетели (член 976 от Гражданския кодекс);
- международно завещание: представя се от завещателя на нотариус и двама свидетели, подписва се от тях и след това се прилага към протокол, изготвен от нотариуса, при когото остава за пазене (Вашингтонска конвенция от 26 октомври 1973 г.).

Съгласно член 895 от Гражданския кодекс завещателят може да отмени завещанието си във всеки един момент.

Договори за наследство

Договорите върху неоткрити наследства по принцип са забранени (член 722 от Гражданския кодекс).

От месец януари 2007 г. обаче е допустимо бъдещ наследник (дете) да се откаже предварително от цялото или част от наследството си в полза на едно или няколко лица, които може да са или да не са наследници (братя и сестри или техните низходящи). Това представлява предварителен отказ от иск за възстановяване на запазена част от наследството (член 929 от Гражданския кодекс). За да е валиден, отказът трябва да бъде под формата на нотариално заверен документ, изготвен пред двама нотариуси. Имената на бенефициентите на наследството също трябва да бъдат посочени в договора (вж. също така точка 3).

От друга страна, при междупокोलенческа делба-дарение бъдещ наследник (дете) може да реши собствените му низходящи да получат вместо него цялата или част от неговата запазена част (член 1078-4 от Гражданския кодекс).

2 Следва ли разпореджанието да бъде вписано по някакъв начин и ако да, по какъв?

Всички завещания, и по-специално саморъчните завещания, могат да бъдат регистрирани. Регистрацията се прави от нотариус, в Централния регистър на завещанията (*Fichier central des dispositions de dernières volontés*). Вписването в Регистъра не отразява съдържанието на завещанието, а само гражданското състояние на заинтересованото лице, както и данните на нотариуса, при когото е депозирано завещанието. Съответно ролята на Централния регистър е да насочи молителя към нотариуса — депозитар на акта, а не да разкрие съдържанието на завещанието. Всеки има достъп до Регистъра срещу представяне на препис-извлечение от смъртния акт или всеки друг документ, удостоверяващ смъртта на лицето, чието завещание се търси. Заинтересованото лице трябва след това да се свърже с нотариуса, при когото е регистрирано завещанието. Молбата се подава онлайн: <https://www.adsn.notaires.fr/fcdvPublic/profileChoice.htm>.

Нотариусът не може да разкрива съдържанието на завещанието на други лица освен на наследниците и заветниците, освен ако не е постановено друго с определение на председателя на окръжния съд (*Tribunal de grande instance*).

3 Съществуват ли ограничения на свободата за разпореджанието с имущество в случай на смърт (напр. запазена част)?

Според френското право на запазена част имат право само низходящите на починалия (деца, внуци и т.н. по реда на наследяване) и съпругът на починалия, когато няма низходящи.

Възходящите и роднините по сребрена линия нямат право на запазена част.

Тези права на запазена част, които ограничават свободата на завещаване и чийто размер варира според броя на децата на починалия или това в какво качество се явява наследникът с право на запазена част (дете или съпруг), не могат да надвишават 3/4 от наследството. Наследниците с право на запазена част не могат да се откажат от тази запазена част (освен ако не се откажат от наследството). Те обаче могат да се откажат предварително от подаването на иск за възстановяване на запазена част от наследството срещу прекомерните завещателни разпореджания и дарения (предварителен отказ от иск за възстановяване на запазена част от наследството, споменат в точка 1 във връзка с договорите за наследство).

Такива наследници следователно могат да предявят своето право на запазена част (членове 721 и 912 от Гражданския кодекс).

- Запазена част на децата: запазената част е 1/2, ако към момента на смъртта си починалият остави само едно дете. Тя се равнява на 2/3, ако остави две деца, и на 3/4, ако остави три или повече деца (член 913 от Гражданския кодекс).

• Запазена част на преживелия съпруг: запазената част на преживелия съпруг е 1/4 от наследството (член 914-1 от Гражданския кодекс). Това важи само ако няма низходящи и възходящи и само за наследства, открити от 1 юли 2002 г. насетне.

Процедура за предявяване на право на запазена част

Искът за възстановяване на запазена част от наследството дава възможност на наследниците да предявят правото си на запазена част. Така, ако запазената част на един или няколко наследника е нахърнена от пряко или непряко завещателно разпореждане или дарение, въпросното завещателно разпореждане или дарение може да бъде намалено до разполагаемата част (член 920 от Гражданския кодекс).

Искът може да бъде предявен само от наследниците с право на запазена част в срок от 5 години от откриване на наследството или в срок от 2 години от установяване на нахърняването на запазена част (член 921 от Гражданския кодекс).

Всеки пълнолетен наследник с право на запазена част може да се откаже предварително от това да упражни иска си за възстановяване на запазена част от наследството (член 929 от Гражданския кодекс). Отказът трябва да бъде под формата на нотариално заверен документ, съставен пред двама нотариуси. Той се подписва поотделно от всяко от отказващите се лица в присъствието само на нотариусите. В него точно се указват бъдещите правни последици за всяко от отказващите се лица.

4 В отсъствието на разпореждане с имущество в случай на смърт кой и в каква степен наследява?

Според френското право, когато няма завещание, редът на наследяване е следният:

• Ако починалият няма съпруг и е оставил деца, наследството преминава към низходящите в равни дялове (членове 734 и 735 от Гражданския кодекс).

• Ако починалият не е имал брак и няма деца, наследството преминава към родителите на починалия, неговите братя и сестри и техните низходящи (член 738 от Гражданския кодекс).

Ако починалият не е оставил нито брат, нито сестра, нито техни низходящи, наследяват майка му и баща му, като всеки от тях получава половината от наследството (член 736 от Гражданския кодекс).

Ако майката и бащата са починали преди починалия, наследяват братята и сестрите на починалия или техните низходящи, като се изключват другите роднини, възходящи или роднини по сребрена линия (член 737 от Гражданския кодекс).

• Ако починалият е оставил съпруг, преди уреждане на самото наследство трябва да бъде прекратена съпругеската имуществена общност и да бъдат уредени имуществените отношения между съпрузите, произтичащи от нея. След прекратяване на съпругеската имуществена общност се прилагат следните принципи:

• Ако починалият остави съпруг и деца, съпругът може да избира. Той може да избира между плодopolзването на цялото съществуващо имущество или собствеността на една четвърт от имуществото, когато всички деца са родени от двамата съпрузи, и собствеността на една четвърт, когато има едно или няколко деца, които не са родени от двамата съпрузи (член 757 от Гражданския кодекс). Смята се, че съпругът е избрал плодopolзването, ако почине без да направи изричен избор.

• Ако починалият остави съпруг и възходящи, половината наследство преминава към съпруга, една четвърт — към майката и една четвърт — към бащата. Ако единият от възходящите е починал преди починалия, четвъртината преминава към съпруга (член 757-1 от Гражданския кодекс).

• Ако няма нито възходящи, нито низходящи, цялото наследство преминава към преживелия съпруг (член 757-2 от Гражданския кодекс). Чрез дерогация от член 757-2 от Гражданския кодекс, когато няма възходящи, братята и сестрите на починалия или техните низходящи получават половината от имуществото в натура — част от наследството, т.е. имуществото, получено от починалия от неговите възходящи чрез наследяване или дарение. Това е правото на реверсия (член 757-3 от Гражданския кодекс). Цялото останало имущество преминава към преживелия съпруг.

Партньори в регистрирано партньорство

Преживелият партньор в регистрирано партньорство няма законово право на наследяване. Той обаче може да получи по завет.

Регистрираният партньор следователно не се смята за наследник на починалия. След смъртта на неговия партньор той има право само на безвъзмездно временно ползване на семейното жилище (както и на мебелите, с които то е обзаведено), при условие че го е обитавал ефективно като основно жилище към момента на смъртта на партньора му, съгласно член 515-6 от Гражданския кодекс. Следователно той наследява само ако е бил посочен като наследник чрез завещание.

Ако има деца, независимо дали са родени от двойката или не, на преживелия партньор може да бъде завещана само разполагаемата част.

Разполагаемата част варира в зависимост от броя на децата: една трета от наследственото имущество, ако има две деца, една четвърт, ако има три или повече деца (вж. изложеното по-горе).

Ако няма деца, цялото наследствено имущество може да бъде завещано на преживелия партньор или на трето лице, тъй като няма наследници с право на запазена част. Ако обаче родителите на починалия все още са живи, те могат да поискат да им бъде върнато имуществото, което са дарили на починалото преди тях дете, в размер до една четвърт от наследството за всеки жив родител (член 738-2 от Гражданския кодекс).

5 Какъв вид органи са компетентни:

5.1 по въпросите на наследяването?

Във Франция в областта на наследяването са компетентни нотариусите. Участието на нотариус е задължително, ако наследството включва недвижимо имущество. То не е задължително, ако няма недвижимо имущество.

Нотариусът изготвя констативния акт, указващ схемата на наследяване, и удостоверенията за недвижимото имущество, с които се установява прехвърлянето на недвижимото имущество вследствие на смъртта. Той оказва съдействие на наследниците за изпълнението на техните данъчни задължения (съставяне и подаване на декларация за наследство в предвидения срок и плащане на данък наследство). Ако съставът на имуществото позволява това и в зависимост от броя на наследниците и тяхната воля, той организира делбата на имуществото между наследниците, като съставя акт за делба.

В случай на спор материална и местна компетентност има окръжният съд по мястото, където е открито наследството. Неговата компетентност е изключителна.

5.2 да получат изявление за отказ или приемане на наследство?

Секретариатът на окръжния съд по мястото, където е открито наследството, е компетентен да получава волеизявленията за отказ или за приемане до размера на нетните активи в наследството.

За безусловното приемане на наследство не са предвидени никакви особени формалности.

5.3 да получат изявление за отказ или приемане на завет?

Секретариатът на окръжния съд по мястото, където е открито наследството, е компетентен да получава волеизявленията за отказ от универсални и общи завещателни разпореждания. Според френското право за отказа от завет не се изисква специално волеизявление.

5.4 да получат изявление за отказ или приемане на запазена част?

Правото на приемане или отказ от наследство по закон е неделимо. То се отнася до цялото наследство и следователно не може да се ограничи до запазената част.

Възможно е обаче наследник да се откаже от това да иска намаляване на завещателните разпореждания и дарения, които накърняват неговата запазена част.

6 Кратко описание на процедурата за уреждане на наследството по националното право, включително на процедурата за ликвидирание на наследствената маса и делба на наследственото имущество (включително информация дали производството по наследяване се образува служебно от съда или друг компетентен орган)?

Наследството се открива в момента на смъртта в последното местожителство на починалия.

Непосредствено след смъртта наследниците могат да избират измежду три възможности: да приемат наследството безусловно, да приемат наследството до размера на нетните активи или да се откажат от наследството.

Безусловното приемане може да бъде изрично или мълчаливо (член 782 от Гражданския кодекс). То е мълчаливо, когато наследникът извършва действие, което несъмнено предполага намерението му да приеме наследството и което не би имал право да извърши освен в качеството си наследник, приемаш наследството (член 783 от Гражданския кодекс).

Приемането на наследство до размера на нетните активи изисква да се направи волеизявление в секретариата на окръжния съд, в района на който е открито наследството (членове 787 и 788 от Гражданския кодекс). Към волеизявлението се прилага опис на наследството или такъв се подава впоследствие в максимален срок от два месеца. Описът трябва да бъде изготвен от нотариус, провеждащо търга лице (*commissaire-priseur*) или съдебен изпълнител (член 789 от Гражданския кодекс). При липсата на опис наследството ще се смята за безусловно прието (член 790 от Гражданския кодекс). В описа трябва да бъдат включени всички компоненти на наследството — и активите, и пасивите.

Приемането до размера на нетните активи позволява на наследника да предотврати смесването на неговото лично имущество с това от наследството, да запази всички права върху наследственото имущество, които е имал преди това върху имуществото на починалия, и да носи отговорност за обременяващите наследството дългове само до размера на имуществото, което е получил. Наследникът ще носи отговорност за пасивите, но само до размера на имуществото, което е получил от наследството.

Отказът от наследство не се презумира и трябва да бъде изричен. За да може да бъде противопоставен на трети лица, отказът трябва да бъде изпратен или депозиран в съда, в района на който е открито наследството (член 804 от Гражданския кодекс). Смята се, че наследник, който се откаже от наследството, никога не е бил наследник.

Срокът за упражняване на правото на приемане или отказ от наследство е 10 години и след изтичането му се смята, че наследникът се е отказал от наследството. Наследникът може обаче да бъде задължен да направи избор (член 771 от Гражданския кодекс), в който случай му се дава срок от два месеца, за да отговори. След изтичането на този срок за размисъл и ако наследникът не е взел решение, се смята, че е той е приел наследството безусловно.

Във френското право се прилага принципът на уреждане на наследството по взаимно съгласие, без сезиране на съда. Намеса от съда може да се иска само ако между наследниците има несъгласие.

Повечето наследства се уреждат по взаимно съгласие с помощта на нотариус. При някои обстоятелства обаче е възможно уреждане без нотариус, особено ако имуществото на наследодателя не включва недвижимо имущество. Когато наследниците ползват услугите на нотариус, те могат да се обърнат към нотариус по техен избор. Ако не могат да се споразумеят относно избора на нотариус, всеки може да бъде представляван от свой нотариус, ако желае.

След като бъде избран нотариусът, следващата стъпка е да бъде определен съставът на имуществото на наследодателя, като се има предвид режимът на съпругеска имуществена общност на починалия, всички предходни дарения и т.н. С оглед на установяване на съдържанието на наследственото имущество, което следва да бъде взето предвид, нотариусът извършва справки в различни организации (застрахователни компании, банки и т.н.) и иска от наследниците да уредят извършването на оценка на недвижимото имущество и на другите активи, които не се котира на фондовата борса. Може да е необходим също така опис на движимото имущество. Пасивите се установяват, като се състави списък на дълговете на починалия, независимо дали става дума за обикновени фактури, дължими данъци, подлежащи на връщане социални помощи, задължения като поръчител или компенсаторни плащания към бивш съпруг.

Непосредствено след смъртта наследниците стават собственици в режим на наследствена общност на всички активи, съставляващи наследственото имущество, докато имуществото не бъде поделено. В качеството си на собственици в режим на наследствена общност те отговарят също така за пасивите в същите съотношения. Сделките за продажба на имуществото в режим на наследствена общност (т.нар. действия на разпореждане) трябва да се решават с единодушие. От друга страна, действията на управление могат да се решават с мнозинство от най-малко две трети от дяловете в наследствена общност. Освен това всеки собственик в режим на наследствена общност може да предприема необходимите мерки за запазване на имуществото в режим на наследствена общност. В случай на непреодолими разногласия, въпросът може да бъде отнесен към съда, за да се избегне нуждата от позволение от страна на някои от собствениците в режим на наследствена общност.

Наследствената общност се прекратява с делбата на наследственото имущество между наследниците. Делбата се извършва по взаимно съгласие, ако бенефициентите са съгласни (принципът, уреден в член 835 от Гражданския кодекс), или, в случай на разногласия, след съдебно производство с участието на нотариус (изключението, уредено в член 840 от Гражданския кодекс). Освен това делбата може да бъде пълна или частична, ако част от имуществото продължава да бъде в режим на наследствена общност (например имущество, което е предмет на плодopolзване). Всеки от наследниците може да предяви иск за делба (член 815 от Гражданския кодекс). Кредитор на собственик в режим на наследствена общност също така може да предизвика извършването на делба (член 815-17 от Гражданския кодекс).

Този последен етап от уреждането на наследството изисква да бъде установено прехвърлянето на имуществото на името на наследниците. За тази цел се изискват удостоверения за собственост като доказателство, че наследниците са новите собственици на имуществото, независимо дали става въпрос за недвижимо имущество, дялове в граждански дружества, превозни средства или ценни книжа. В случай на недвижимо имущество удостоверенията за собственост на наследниците трябва да бъдат вписани в имотния регистър. Същото важи за дяловете в граждански дружества, които трябва да бъдат вписани в търговския и дружествен регистър в секретариата на търговския съд.

При липса на делба наследниците ще останат в режим на наследствена общност.

7 При какви условия и в кой момент дадено лице придобива качеството на наследник или завещник?

Във френското право със смъртта на едно лице се открива наследството му и възниква наследствена общност между наследниците по закон, които встъпват по право в имуществото, правата и исковите на починалия (членове 720 и 724 от Гражданския кодекс), което по принцип им позволява да встъпят незабавно във владение на наследственото имущество. Тези наследници обаче ще трябва да изберат дали: да приемат наследството безусловно, да го приемат до размера на нетните активи или да се откаже от него (вж. изложеното в точка 6).

Универсалните завещници и надарени лица се ползват от това право на встъпване във владение само ако няма наследници с право на запазена част (член 1006 от Гражданския кодекс). При наличието на наследници с право на запазена част те трябва да поискат от тях предаването на завещанията (член 1004 от Гражданския кодекс).

Общите и частните завещания трябва да се обърнат към въведените във владение наследници (член 1011 и 1014 от Гражданския кодекс). Именно чрез тях те ще получат предаването на техните завещания.

Държавата (в случай на непотърсено наследство) трябва да бъде въведена във владение. В такъв случай държавата е представлявана от Управлението на държавните имоти (*Administration des domaines*).

8 Наследниците носят ли отговорност за задълженията на починалия и ако да, при какви условия?

Универсалните или общите наследници, които приемат наследството безусловно, са неограничено отговорни за обременяващите наследството дългове и тежести. От завещанията могат да се удържат парични суми само до размера на нетните активи в наследството, като се приспаднат дълговете (член 785 от Гражданския кодекс).

Ако има няколко наследници, всеки от тях е лично отговорен за обременяващите наследството дългове и тежести за съответната им част от наследството (член 873 от Гражданския кодекс).

Ако наследникът е избрал безусловно приемане, той е неограничено отговорен за всички дългове и тежести на починалия. Той може да поиска обаче да бъде освободен от цялото или част от задължението си по обременяващото наследството дълг, ако към момента на наследяването е възможно да не е знаел за съществуването на пасива и ако плащането на тези дългове би могло сериозно да накърни неговото лично имущество.

- Ако е избрал приемане до размера на нетните активи, наследникът е отговорен за обременяващите наследството дългове само до размера на имуществото, което е получил.

- Ако се е отказал от наследство, наследникът не е отговорен за дълговете.

9 Какви документи и/или информация се изискват обикновено за целите на вписването на недвижимо имущество?

Съгласно член 710-1 от Гражданския кодекс формалностите по поземленото оповестяване могат да бъдат извършени само въз основа на документи, изготвени в нотариална форма от нотариус, практикуващ във Франция, съдебни решения и автентични документи, издадени от административен орган.

При наличието на недвижим имот, включен в наследствената маса, нотариусът изготвя нотариално заверено удостоверение, наричано „удостоверение за недвижим имот“. С този нотариален акт се установява прехвърлянето на собствеността на недвижимия имот на името на наследниците. Той трябва да бъде вписан в имотния регистър от службата на кадастъра и имотния регистър (*service de publicité foncière*).

Стойността на имота трябва да бъде обявена от наследниците и посочена в акта. Тя трябва да отговаря на пазарната цена.

9.1 Назначаването на управител на наследственото имущество задължително ли е или е задължително при поискване? Ако е задължително или е задължително при поискване, какви стъпки следва да бъдат предприети?

Назначаването на управител не се предвижда, нито се изисква по френското право. Това обаче е възможно, ако такъв бъде назначен от съда.

Наследниците, с помощта на нотариуса, отговарят за предоставянето на информация в имотните регистри. Починалият може да назначи изпълнител на завещанието, чиито правомощия са определени в член 1025 и сл. от Гражданския кодекс.

9.2 Кой има право да изпълни разпореджението с имущество в случай на смърт и/или да управлява наследството?

Наследниците отговарят за изпълнението на разпореджението в случай на смърт и за управлението на наследственото имущество. В случай на спор е компетентен окръжният съд по мястото, където е открито наследството.

Съдията може да назначи управител на наследството, който да представлява всички наследници в рамките на дадените му правомощия (член 813-1 от Гражданския кодекс).

Във френското право са предвидени също така други видове упълномощаване за управление на наследство. Става въпрос по-специално за упълномощаване с действие за след смъртта (член 812 от Гражданския кодекс), с което наследодателят назначава още докато е жив управител, който да администрира или управлява цялото или част от наследството от името на наследниците. Съществуват също така договорно упълномощаване (член 813 от Гражданския кодекс), чиито правен институт се урежда от общите правни норми, и съдебно упълномощаване, както беше посочено по-горе.

9.3 С какви правомощия разполага управителят на наследството?

Въведените във владение наследници имат всички правомощия. В случай на трудности или непреодолими разногласия, въпросът може да бъде отнесен към съда, като бъде назначен управител. В такъв случай управителят има за задача временно да организира наследството поради бездействието, неизпълнението на задължения или грешката на един или няколко наследници. При изпълнението на задачата си управителят действа единствено за опазването, надзора и управлението на наследството (член 813-4 от Гражданския кодекс). В рамките на дадените му правомощия управителят на наследството представлява също така всички наследници за целите на гражданскоправните и процесуалните действия (член 813-5 от Гражданския кодекс).

10 По силата на националното право какви документи обикновено се издават в хода или в края на производството по наследяване, с които се доказват статутът и правата на бенефициерите? Те имат ли специална доказателствена сила?

Във френското право констативният акт е акт, който обикновено се изготвя от нотариуса, за да обоснове качеството на наследник (член 730-1 от Гражданския кодекс), въпреки че начинът на доказване не е обвързан с формални изисквания. Става въпрос за нотариален документ, в който се определя кои са наследниците, както и каква част от наследството получава всеки от тях. За тази цел той има нужда близките на починалия да му предоставят всички документи, които позволяват да се установи кои са членовете на семейството, засегнати от наследството (семейна книжка, брачен договор, решение за развод и др.). Констативният акт удостоверява вписаните в него обстоятелства до доказване на противното. В случай на малки наследства този акт може да бъде заменен от обикновено удостоверение за предаване, подписано от наследниците.

Ако е необходимо, нотариусът може да изготви акт за правото на приемане или отказ от наследство, както и удостоверение за недвижим имот.

Наследството приключва с делбата на имуществото, което често става под формата на нотариален акт за делба.

Последна актуализация: 24/09/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.